

At the same time, international organizations (UN, IBRD/World Bank, ILO, IOM, EU, etc.) play a key role in financing recovery programs, providing technical assistance, and developing policies and methodologies to improve the labor market. Coordination between the government, local communities, businesses, and international partners is critical to avoid duplication of efforts and ensure targeted assistance.

It can be stated that the labor market under martial law has undergone significant structural changes, requiring flexible and adaptive employment policies. Inclusivity and sustainability are interrelated goals: measures aimed at supporting vulnerable groups simultaneously enhance the overall resilience of the economy. The combination of active employment policy, retraining, entrepreneurship support, and social protection creates a foundation for inclusive labor market recovery. Close coordination between the state, local communities, and international partners is essential for the effectiveness of measures and for maximizing the coverage of vulnerable groups.

References:

1. United Nations Development Programme. Support to the Economic Recovery of Ukraine / UNDP Ukraine. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2024-02/undp-ua-ukraine-ser.pdf>.
2. World Bank. Ukraine — Poverty and Equity Brief (October 2024) / World Bank. — URL: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099842501032567102>.
3. International Organization for Migration (IOM). Employment, Mobility and Labour Market Dynamics in Ukraine (DTM) / IOM. URL: <https://dtm.iom.int/fr/node/45426>.

Мудрак Р.П.

доктор економічних наук, професор
Уманський національний університет
м. Умань, Україна

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО ЕКСПОРТУ

Аграрний сектор економіки України відіграє важливу роль у забезпеченні соціально-економічної стабільності країни. Насамперед, він формує основу продовольчої безпеки.

Наразі вітчизняні аграрії здійснюють випуск більшості базових видів продовольчої продукції у обсягах, що задовольняють умову самозабезпечення та дозволяють здійснювати експорт у масштабах, що перетворили Україну на одного із найбільших глобальних експортерів продовольства.

Аграрний сектор також виконує роль якоря макроекономічної стабільності. По перше, це один із найстійкіших секторів національної економіки, який, попри усі виклики, впродовж останніх 15 років здійснює стабільний внесок у формування ВВП на рівні 9-10% [1]. По друге, експорт агропродовольчої продукції є надійним джерелом надходження валютної виручки. Наприклад, в 2024р. частка агропродовольчої продукції в структурі експорту товарів досягла 59,1% [2].

Актуальною проблемою, що гальмує досягнення потенційних можливостей вітчизняного аграрного сектору економіки, є сировинна спрямованість експорту його продукції - частка сировини в структурі агропродовольчого експорту стабільно перевищує 50%. (рис. 1).

Це завдає збитків українській економіці:

1) на глобальному продовольчому ринку Україна позиціонується як продавець сільськогосподарської сировини – продукції з найнижчою часткою доданої. Це погіршує умови торгівлі, адже ціна сировини нижча, ніж ціна напівфабрикатів та готових продовольчих товарів, виготовлених із неї. В результаті українська економіка недоотримує дохід;

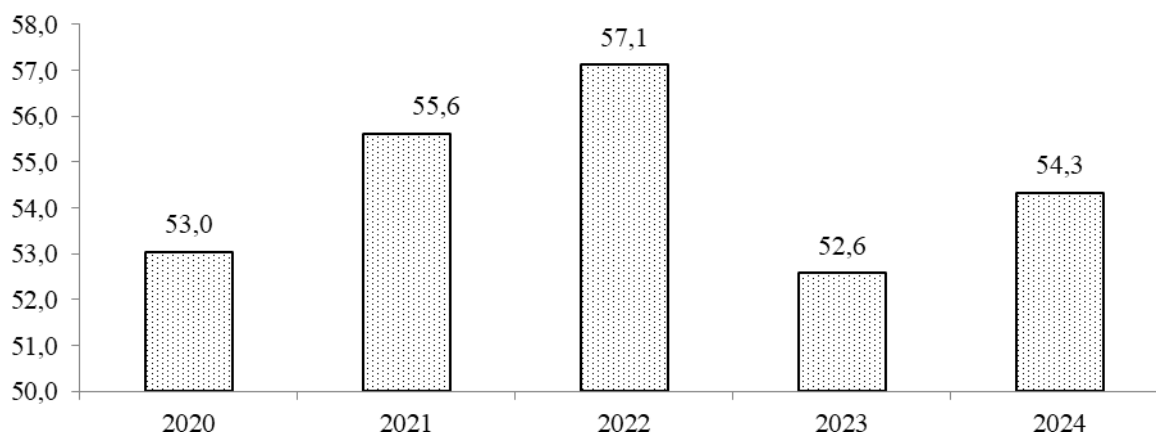

Рис. 1. Динаміки частки сировини в структурі агропродовольчого експорту України, %*
*розраховано автором за даними [2]

2) збільшення експорту сільськогосподарської сировини, насамперед, зернової продукції, відбувається на фоні скорочення виробництва свинини, яловичини, молочних продуктів. Дефіцит останніх покривається за рахунок зростання відповідного імпорту. Особливо загрозливою виглядає ситуація на вітчизняному ринку молочної продукції – імпортні товари стрімко витісняють вітчизняні. Це спричиняє подвійні збитки:

- витрачаються дефіцитні валютні ресурси на оплату продовольчого імпорту;
- зменшуються обсяги виробництва в харчовій промисловості. В результаті скорочуються робочі місця, знижуються податкові надходження до державного бюджету, руйнується промислова база національної економіки.

Отже, стратегічним пріоритетом розвитку вітчизняного агропродовольчого експорту є перехід від його сировинної спрямованості до переважаючої торгівлі харчовими напівфабрикатами та готовою їжею. Безальтернативною умовою реалізації такого сценарію є проведення реальної, а не декларативної державної аграрної політики, спрямованої на підтримку тваринницьких галузей сільського господарства та підприємств харчової промисловості, що здійснюють переробку тваринницької сировини.

Література:

1. Валовий внутрішній продукт виробничим методом та валова додана вартість за видами економічної діяльності (2010-2023рр.) (2021=100). URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/vvp/vvp_rik/vtr_rik10-23_2021_100.xlsx
2. Товарна структура зовнішньої торгівлі України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2025/zd/tszt/arh_tszt2025_u.html

Леонova Є. С.

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Державний податковий університет
м. Ірпінь, Україна

УКРАЇНСЬКИЙ ТИМЧАСОВИЙ МОРСЬКИЙ КОРИДОР: МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ

Завершення Чорноморської зернової ініціативи (Black Sea Grain Initiative) 17 липня 2023 року поставило під загрозу експортні можливості українського аграрного сектору. Ця домовленість, укладена 22 липня 2022 року за сприяння ООН та Туреччини, забезпечила вивезення понад 32 мільйонів тонн зерна протягом року роботи [1]. Оскільки до початку повномасштабного вторгнення більшість експорту сільгосппродукції відбувалося морськими шляхами, портова інфраструктура залишалася ключовою для зовнішньоекономічної